

SLOVENSKI PRAVNIK

Leto XXXIX. V Ljubljani, 1. decembra 1925. Štev. 9.—12

Za staro pravdo!

Dr. Širkb.

Znano je tolmačenje §§ 850—853 o. d. z. o obnavljanju in popravi mej v Ehrenzweigovem sistemu avstrijskega privatnega prava; nanj se sklicuje Zdolškova razprava v prvem zvezku letošnjega «Slovenskega pravnika» in menda ga redno uporabljajo tudi sodišča. Obsežna utemeljitev rekurzne instance v N. iz sklepa od 15. decembra 1920, R I 121/20, kolikor je načelnega značaja, pravi:

»Z mejnimi spori tekmujejo že po naravi predmeta posestne in lastninske pravde. Nesmiselno bi bilo trditi, da so odvzeta po postanku ces. naredbe od 22. julija 1915, št. 208 drž. zak. posestniku ali lastniku sporne ploščine materialnopravno zajamčena pravna sredstva §§ 339, 366, 372, 523 o. d. z. Načeloma priznava to (z utesnitvijo pri vrednosti ne nad 125 Din) že § 4 navedene ces. nar. Merodajno za ugotovitev pristojnosti pravnega oziroma nespornega sodnika je v materialnem oziru pač to, ali gre spor za prostorno popolnoma določen kos zemlje, v formalnem oziru pa, ali je moči predmet, ki je podlaga sporu, določno in točno označiti ali ne. Kjer so ti pogoji podani, ni moči trditi, da gre za pravcati mejni spor v ožjem pomenu, kakor ga ima v mislih § 850 o. d. z. (v sedanji obliki). Ob taki podlagi je izvojevati spor v rednem pravnem postopanju. Med te spore spada tudi ta primer, ker je svet. ki ga zahtevata zase tako predlagatelj kakor njegov nasprotnik, v vsakem oziru določen. V nespornem postopanju pa je rešiti po intencijah navedene naredbe dispozitivno le tiste spore, kjer je meja tako nedoločna, izbrisana ali nevidna, da sporni kos ni določljiv po svojem obsegu, niti ga ni mogoče označiti grafično tako, da je dejanska in formalna negotovost glede mejne črte.«

Iz teh treh virov je povzeti nastopne načelne trditve, ki jim je nasprotovati:

1. po § 850 urejuje sodnik zgolj obojestransko sporazumno priznane mejnike in meje, spornih pa ne;

2. po § 850 rešuje sodnik edino sporno vprašanje, ali so obstoječi priznani mejniki popravila potrebni ali ne;

3. zahtevek po obnovitvi stare mejne črte je uveljaviti vedno in izključno z lastninsko tožbo kot mejno črto zahtevane površine;

4. sploh je uveljaviti pravnim potom tudi zahtevek na ugotovitev točno določene črte kot meje, s katero je točno obmejena določna površina, ki jo stranka zahteva;

5. v nesporni postopek po § 850 in 853 odz. spadajo le oni spori, kjer je meja tako nedoločna, izbrisana ali nevidna, da sporni kos ni določljiv po svojem obsegu, niti ga ni mogoče označiti grafično, tako da je dejanska in formalna negotovost glede mejne črte;

6. v nespornem postopku se določuje meja le po zadnjem mirnem posestnem stanju in, ako tega ni mogoče dognati, po sodnikovem preudarku; v tem postopku morda najdene stare meje ali dognane obstoječe lastninske pravice ni moči upoštevati.

V članku Slovenskega Pravnika za leto 1920 (9. zvezek) je deloma povedano, do kakšnega splošnega tolmačenja zakonitih določb o obnavljanju in popravi mej me je privedla praksa.

Daši mi je Krainz-Ehrenzweig kakor vsakemu sodniku, ki samuje na deželi, učitelj in vodnik, vendar se ne morem pridružiti njegovim zgoraj navedenih naukom, ker ne ustrezajo ne besedilu zakona, ne njegovemu namenu, najmanj pa v svojih posledicah potrebam praktičnega življenja. Menim, da ta trditev ni drzna, saj se Ehrenzweig sam (stran 142) nadeja, da si bo praksa že pomagala preko vseh nedostatkov besedila v novelah, ako bo le imela vedno pred očmi nje namen. Pomagajmo si torej tudi preko Ehrenzweigovega tolmačenja.

Kaj zahteva praksa? Kratko, da mi zakonita določba reši čim več sporov, da ga torej tolmačim tako, da ga spravim v

sklad z ostalimi zakonitimi določbami in da bo uporabna za čim širši obseg spornih vprašanj, ne da bi pri tem zanemarjal juridično logiko in doslednost.

Glede § 850 trdi Ehrenzweig, da dovoljuje sodniku obnavljati stara mejna znamenja in meje le, ako niso sporna znamenja in potek meje, ampak priznana od obeh strank; sporno sme biti med njima le vprašanje, ali je potreba obnavljati obstoječe priznane mejnike, ali so že dovolj razpadli, da je treba novih ali ne. To bi naj bila po Ehrenzweigu vsa vsebina tega paragrafa.

Prvo, kar pride človeku pri tem tolmačenju na misel, je pač začudenje, ali se splača za rešitev tega vprašanja napraviti cel nov paragraf. V spomin nam pride nekdanji, sedaj črtani § 887 o. d. z. brez vsebine.

V civilnopravnem redu je povedano, da sme, oziroma da mora sodnik na soglasen predlog strank sprejeti na zapisnik njen sporazum o pravno relevantnih odnošajih, če bi že ne bilo to umljivo po sebi. Ako sta torej stranki sporazumni, da je črta a—b stara meja in znamenja v točkah 1—2—3—4... v njej stari mejniki, jim je bilo že prej vedno na voljo, da pustita ta sporazum pred sodnikom zapisati in s tem posvedočiti; tega torej ne bi bilo treba ugotoviti z novo zakonsko določbo. Morda je treba posebne zakonske določbe za rešitev vprašanja, ali je treba novih mejnikov ali ne? Rekel bi, da ne.

Kljub rekle »minima non curat praetor« nočem trditi, da je vprašanje premalenkostno, da bi zaslužilo odgovor v obliki zakonite določbe, tudi nočem zavrnuti takega predlagatelja, češ popravi si jih sam, ako ti niso dovolj dobri, pač pa je pomisliti tele:

Gotovo je, da sme vsak lastnik označiti svojo priznano mejo z mejniki, ki so samo njegovi in stoje samo na njegovem svetu, segajo torej le do mejne črte. Ako pa hoče postaviti take mejnike, ki bodo (po § 854 o. d. z.) skupna last obeh mejašev in bodo stali v mejni črti tako, da bodo segali na obe strani mejne črte v svet obeh mejašev, je šveda treba privoljenja mejaševega, ako mejaš ne da tega dovoljenja, mu takih skupnih mejnikov tudi sodnik ne more vsiliti. (Morda bo sosed tako namero sodnikovo prav lahko ovrl, ako mu prinese lastne,

s svojimi začetnicami označene mejnike). Preostane torej le slučaj, da so že stara priznana skupna mejna znamenja, o katerih trdi eden, da so popravila potrebna, drugi, da ne, n. pr. barva po skalah, s katero je bil potek meje označen, je obledela, leseni klini so strohneli, kamen je izginil in ostala je jama, v kateri je stal, itd. Pa tudi v teh slučajih bo sodnik take skupne mejnike obnavljal le v slučaju, da soglašata stranki, ako je že potreba poprave dognana, v tem, da se na istem mestu v isti obliki obnovijo; ako pa bi ena izmed njiju tega ne hotela, temveč predlagala, da vsak mejaš od svoje strani postavi svoje lastne (ne solastnih) mejnike, tudi ne bo imel sodnik zakonite podlage, da bi obnavljal skupne mejnike, razen kolikor mu to dovoljuje § 856 o. d. z., spričo katerega ni treba nove določbe glede tega vprašanja. Popolnoma prazen je torej § 850 s tako vsebino in vsled tega nepotreben.

Ali je tako tolmačenje § 850 utemeljeno v njegovem besedilu? Najprej je pripomniti, da izraza »priznan« sploh ni videti v besedah te določbe, marveč se pride do tega pojma za določne slučaje le po logičnem sklepanju, nasprotno pa je v besedilu izraz, »ako so meje sporne«, torej ni že naprej napak govoriti tudi o tem.

Ako se razdele v en stavek stisnjeni deli § 850, tedaj so tam očitvidno rešeni trije slučaji:

1. Ako bi utegnila postati poškodovana mejna znamenja popolnoma nepoznata, tedaj ima vsak mejaš pravico zahtevati njih sodno obnovitev ali popravo; tukaj je naravno, da morajo biti mejna znamenja priznana, če tudi to v paragrafu z besedo ni povedano;

2. ako so meje res nepoznate, imata mejaša isto pravico, toda tu morata mejo pač šele dognati; če ni sporna, jo doznata po sporazumni napovedi;

3. ako so meje sporne, imata mejaša zopet isto pravico, namreč pravico zahtevati sodno obnovitev ali popravo, (kljub Ehrenzweigu) in sodnik bo rešil ta spor ter povedal, katera je prava.

Ko Ehrenzweig uči, da moram staro mejo iskati z lastninsko pravdo za površino, katere konec je ta mejna črta in da je sodnik v nespornem postopku ne sme priznati, oziroma

s svojim sklepom spraviti zopet v veljavo, mu besedilo zakona tukaj očitvidno nasprotuje.

Ako besedilo zakona ne nasprotuje mnenju, da smem po § 850 tudi sporno staro mejo uveljaviti, tedaj smem opozoriti pač tudi na to, da potrjuje tudi spremno poročilo k tej zakonski predlogi to mnenje. Na strani 266 ukaznika min. pravde iz leta 1915 čitamo: »Meje se utegnejo tako tedaj, ako so bile poškodovane, ali pa so postale sporne, kakor tudi tedaj, ako so postale popolnoma nepoznate, določiti ali obnoviti v nespornem postopku. Kaj smem obnoviti, nego le nekdanjo mejo?

Dosledno v tem smislu pravi dalje to poročilo na strani 267, da je lastninsko tožbo zavrniti radi nepristojnosti pravdne poti, kakor hitro trdi toženec, da v tožbi zatrjevana črta ni meja, ali pa, ako je vložil istočasno predlog na nesporno ureditev te meje. Lastninska tožba brez predhodne nesporne ureditve mej je torej po izvajanju navedenega poročila le mogoča, ako soglašate obe stranki v tem, da so mejne črte sporne površine nesporne, da gre torej pravda le za to, čegav je tisti točno obmejeni prostor, ki je postal vsled priznane prave obmejitve predmet zase in ni več del morebitne ostale površine. Vsestransko priznane meje namreč napravljajo iz sicer gladke nerazkosane površine posamezne samostojne kose. Vobče bo tak samostojni kos nosil svojo parcelno številko, toda ni potrebno, utegne jo tudi šele nakladno dobiti. V vseh drugih slučajih pa je najprej v nespornem postopku ugotoviti mejo bodisi staro, bodisi novo.

Po nesporni ureditvi meje je, kakor pravi 3. odstavek omenjenega poročila, lastninska tožba mogoča, ker je sedaj predmet točno obmejen, in dopustna tudi tedaj, ako vrednost stvari ne presega 125 Din. To je spričo § 4 novele mogoče le pri ureditvi meje po § 850 o. d. z. in sicer po sporni ureditvi, nikakor pa ne po ureditvi meje po priznanju; tu ni nobene pravde več.

Trditev, da je pravo staro mejo uveljaviti le z lastninsko tožbo za določen površinski kos, utemeljuje Ehrenzweig in drugi, ki mu slede s tem, da je bistvena razlika med tem, ali zahtevam kos površine kot svojo last, ali pa zahtevam dolo-

čitev meje kot konec tega kosa, češ da v nespornem postopku ne gre za lastnino zemlje, nego le za meje. Tudi trde, kakor je iz zgoraj cit. rekurzne utemeljitve razvidno, da bi sicer prišli §§ 339 366 in 379 o. d. z. ob veljavo.

Do novele se je zahtevek za določno mejo reševal le v redni lastninski pravdi. Vedno poudarjeni namen novele je pa bil omejiti lastninske in posestne pravde, jih napraviti nepotrebne ter jih nadomestiti z drugim cenejšim postopkom, s katerim bi se naj dosegel isti uspeh na cenejši in enostavnejši način. Novela ni spravila ob veljavo nobene ostalih določb o. d. z., ki govore o posesti, lastnini in priposestvovanju, ampak je ustvarila le nadomestek za tožbe, ki se opirajo na te določbe, surogat, s katerim se na cenejši način v bistvu doseže isti uspeh. Vse to pa v pravem spoznanju, da je vse eno, ali dosežem v lastninski pravdi s sodbo priznanje lastnine do one površine, katere meja je napram tožencu mejašu v naravi črta a—b, ali pa dobim s sklepom o ureditvi meje v isti črti a—b mejo, ter je ali bo zemlja, ki sega do nje, nujno moja last, ako meja obvelja, kajti meje brez lastnine ni. Zato je res, kar poudarja Zdolšek (stran 3), da meja ni samostojna stvar. Toda, ako bi jo moral primerjati pravno relevantni listini, tedaj bi jo pač vzporedil z bankovcem in poudaril razliko med veljavnim bankovcem in z bankovcem, ki je ob veljavo, med veljavno mejo in bivšo mejo; prva je meja, druga ni. Meja ima namreč vedno to bistveno lastnost, da se je lastnina drži in ne more biti drugega kot črta ločilnica med mojim in tvojim; je torej dejstvo in ne le dokazno sredstvo, da je zemlja do tod moja, onkraj pa tvoja. Če torej v nespornem postopku zahtevam mejo, ne zahtevam meje kot samostojno stvar, ampak kot črto, do katere sega moja last. Seveda je poudariti, da bi bil na podlagi sodbbe takoj lastnik prisojene mi zemlje, na podlagi izreka nespornega sodnika o poteku meje pa nisem lastnik te zemlje do te črte, ampak sem bil lastnik morda že prej na podlagi naslova, po katerem se lastnina sploh pridobi, ali pa postanem šele lastnik, ako mi ta črta kot meja obvelja.

Res ni umevno, zakaj bi s tem cenejšim sredstvom nespornega postopka ne uveljavil tudi nekdanje obstoječe meje, ki mi jo je nasprotnik dolga leta priznaval, danes mi je pa neče več.

Gotovo ne nasprotuje namenu novele to, ako prizna sodnik v nespornem postopku veljavo meji, ki je veljala med mejašema nazadnje, morda pred 100 leti, morda še pred 29 leti, morda še lani ali včeraj. S tem, da sodnik zopet uveljavi sedaj nepriznana mejo, ki je nazadnje obstajala, še nikakor ne sodi o sporih, ki spadajo na redno pravdno pot, ampak ugotovi le, da je ta črta bila zadnja veljavna meja in jo spravi v veljavo, da bo tudi ostala dotlej, dokler je ne ugonobi izkazana močnejša pravica. Tako izkazovanje je pa pridržano redni pravdni poti. Ta nevarnost pa preti vsaki v nespornem postopku ugotovljeni meji izvzemši oni, ki je na novo ustanovljena po § 851 na podlagi zadnje mirne posesti ali po sodnikovem preudarku pri vrednosti sporne površine pod 125 Din. Ravno tu se očitno kaže surogatni značaj teh določb, ki nikakor ne spreminjajo pravic, ki gredo strankam iz zakona, ampak jim le omogočajo, da pridejo do njih na cenejši način kakor doslej.

Ker je torej izvzemši navedeni slučaj tudi po ureditvi meje tako lastninska kakor (v načelu) tudi posestna tožba še mogoča ali vsaj ne izključena, menim, da ni upravičena popolna zavrnitev take, pred ureditvijo meje vložene tožbe, češ da ne spada na pravdno pot. Zavrtni jo je le začasno tako, da jo je moči po ureditvi meje spraviti zopet v tek, da se s tem prihranijo pristojbine za novo tožbo in pravično reši spor o stroških.

Prav poudarja Zdolšek, da bo že najbrž nesporni postopek pokazal, na čegavi strani je tudi materialna pravica in kdo bi utegnil zmagati v morebitni naknadni posestni ali lastninski pravdi. To pa sodnika ne sme motiti, mora si marveč v svesti biti, da o stvareh, ki spadajo na redno pravdno pot, ne sme soditi v nespornem postopku. Rešitev vprašanja, ali je morda priposestevanje dovršeno in ali je vsled tega prešla lastnina iz enega na drugega, spada na pot pravde in ne v nesporni postopek. Enako tudi vprašanje o moteni posesti. Zato se sodnik pri ugotovitvi stare zadnje veljavne meje ne sme ozirati na okolnost, da je morda mejaš že davno priposestvoval zemljo preko te črte. To spada na redno pravdno pot in se naj tam reši. Uvidevna stranka pa bo že v nespornem postopku to uvidela, se z malenkostnimi stroški umaknila,

se odpovedala stari meji in predlagala določitev nove, po zadnjem mirnem, posestnem stanju. Proti neuvidevnosti pa je vsak boj nemogoč.

Nekako samoobsebi umljiva in naravna zahteva je, da se naj stara izkazana meja spravi zopet v veljavo. Njeni upravičenosti se tudi Ehrenzweig ne more upirati. Zato vidimo, da bi jo rad uveljavil, toda ne naravnost, ampak na podlagi mirne posesti po § 851 o. d. z. ter namiguje, da naj bi sodnik pojem »miren« sukal tako, da bi pravno pomanjkljivo posedovanje, četudi ga nasprotnik ni motil, ne smatral za mirno. Zdolšek pa meni (stran 4), da se bo morda mirno posestno stanje dalo dognati po najdenih starih mejnikih v zvezi z drugimi okolnostmi in končno naj sodnikov preudarek upošteva tudi pravni položaj ter uredi mejo tako, da bo prav. Toda čemu po ovinkih, ko je naravnost mogoče in ko nas besedilo zakona ter njega izkazani namen naravnost sili k temu, da uveljavimo staro mejo zato, ker smo jo našli. Seveda bi bilo težko strankam, ki niso prava večje dopovedati, da kot sodnik sicer ugotovim mejo tam, koder je nekdanj tekla, pa ne zato, ker je to stara meja, ki je bila nekoč v veljavi in še ni ob veljavo, ampak zato, ker (četudi malo po sili) spoznam, da sega do te črte mirno posedovanje, ali pa celo zato, ker je po mojem preudarku tako najbolj prav.

Še enkrat je poudariti — da ne bo izraz »star« zbujal pomisleka ali mnenja, da gre za prastare stvari, — da je stara meja tista, ki je nazadnje veljala. Ta starost utegne biti celo le enodnevna in teoretično še manjša. Mejaša se n. pr. danes zedinila in postavila mejnike, čez noč pa si eden premisli in vrže drugo jutro te mejnike ven, drugi predlaga ureditev meje. (Po Ehrenzweigu bi moral vložiti lastninsko tožbo.) Kaj je bolj enostavno nego to, da sodnik uveljavi zadnjo, to je, včeraj na podlagi sporazuma veljavno mejo. Kako bi utegnili strankam utemeljiti morda kako drugo mejo ali pa isto mejo iz razloga posedovanja ali svojega preudarka, kakor da bi bil sklenjeni sporazumni dogovor glede mejnikov neveljaven oziroma neupoštevten. Kaj pa potem, ako je ta danes sporna meja bila nazadnje veljavna vsled izreka nespornega sodnika? Mejaš jo je nekaj časa spoštoval, sedaj je pa ne več in sega preko

nje, trdeč, da ni potekala tam, kjer jo zatrjuje prvi mejaš. Ali naj nastopi prvi mejaš, ki zahteva uveljavljenje točno določene mejne črte pot lastninske pravde. Kako bo utemeljeval svojo lastninsko pravico? Gotovo ne s tem, da je nesporni sodnik tam določil mejno črto, kajti kakor že povedano, z ustanovitvijo mejne črte bodisi na tej ali oni podlagi ne razsoja sodnik o lastnini, pač pa je, ako ostane od njega določena meja v veljavi, lastninska pravica nekaka nujna posledica meje. Proti vsaki taki lastninski tožbi bo toženec utegnil ugovarjati, da v tožbi zatrjevana mejna črta ni ista, ki jo je sodnik spravil v veljavo s svojim izrekom in takoj nastane iz lastniske tožbe mejni spor, v katerem se bo pač nujno iskala stara, točno določena meja brez dvoma v prvi vrsti s pomočjo nekdanjega sodnikovega izreka in njegovega zapisnika. Seveda ni izključeno, da je ne bo mogoče več najti in tedaj pridejo tudi tu na vrsto nadaljnji pripomočki, da se meja naredi, kakor v drugih slučajih.

Poglejmo si še posledice tega različnega tolmačenja. Ako uveljavim po § 850 stare najdene meje, odpadejo vse lastninske tožbe, ki so po Ehrenzweigovem mnenju potrebne in preostanejo le lastninske tožbe priposestvovalcev. Ako pa puščam v nemar stare meje in ustanavljam vedno le nove po § 851, pa bo često prišel tudi pravi lastnik do tega, da bo moral svojo lastnino izkazovati pravnim potom. Zdi se mi pa vendar bolj naravno, da vedno in vselej dam priposestvovalcu težjo nalogo tožnika, ko vendar pridobi nekaj, kar ni bilo njegovega, nego da naložim lastniku, da v obrambo svojega započne tožbo in na novo dokazuje mejo pravnemu sodniku, ki jo je nesporni že našel, toda moral prezreti.

Ako uveljavim stare meje po § 850, nove pa ustanavljam po § 851, tedaj pride tudi § 4 novele do svoje polne veljave. Po § 851 ustanovljene meje smem izpodbijati le pri vrednosti sporne površine nad 125 Din; za mejo uveljavljeno po § 850 pa te omejitve ni. Ne drži ugovor, da je s tem odprta pot še večjemu številu pravn, kajti Ehrenzweig spravlja take slučaje že a priori na pravno pot. Po njegovih naukih se bodo previdne stranke posluževale vedno pravdne poti, kadar bi se nadejale, da bi utegnil sodnik ugotoviti vrednost sporne po-

vršine pod 125 Din. Ravno za malenkostne spore, ki jih je hotela novela v prvi vrsti odpraviti, bi bila torej novela brez koristi, ker se bodo stranke bale, se je posluževati spričo nevarnosti, da sodnik ne bo upošteval dokazane stare meje. Pravd torej ne bo manj, ampak več. Kdor bi pa slučajno zašel na nesporno pot, pa bi moral trpeti, da se mu njegova očitvidna lastnina brez zakonitega razloga odvzame, da izgubi svojo lastnino kljub temu, da njegova pravica po zakonu ni zastarala, mejaš pa pridobi to zemljo v očitnem nasprotstvu zoper določbo o priposestovanju. Tolažiti se s tem, da se to pač ne bo lahko zgodilo, ker bo skoro gotovo tudi posedovanje segalo do take očitvidno izkazane meje, je neumesten in nepotreben izhod.

Enako ni res, da novela domneva take nasilnosti in da so njene določbe v nasprotju z drugimi določbami o. d. zak. Resnična nasilnost je le v § 4 novele, da odloča in sicer le v slučaju, ako stare meje ni najti, zadnja mirna posest ali sodnikov preudarek pri površinski vrednosti pod 125 Din dokončno brez ozira na priposestovalno dobo o. d. z. Praksa je že pokazala, da ta nasilnost ni velika, zlasti pa, da je stranke ne bodo čutile kot nasilnost ali krivico, ampak kot edini možni izhod, da se konča spor. Iz te prakse vemo, da se v slučaju, ko res stare meje ni najti, stranke tudi pri vrednosti nad 125 Din prav rade zadovoljujejo z mejo po mirnem posestnem stanju ali sodnem preudarku brez naknadne pravde, dočim bi preziranje izkazane meje občutile kot očitvidno krivico.

Ako pa bi sodnik pri vrednosti nad 125 Din po Ehrenzweigu upošteval 10-letno, 20-letno, da 29-letno mirno posedovanje kljub izkazani stari meji, je pač popolnoma naravno, da se bo lastnik podal v pravdo zoper priposestovanje, ki mu preti. Nesporni postopek torej ne bo ovrl pravde, ampak samo zbiral material zanjo.

Že zgoraj je omenjeno, da je po izvajanjih spremnega poročila zakonodajne komisije lastninska ali posestna pravda brez predhodne ureditve mej mogoča le, ako je sporni kos površine po obojestranskem priznanju točno obmejen in s tem določen. Upreti pa se je Ehrenzweigovemu mnenju, da je nesporni postopek za ureditev meje na mestu le, kadar vlada

med strankama glede meje nekaka zmešnjava, negotovost in nejasnost. Daleč preko Ehrenzweigovega mnenja pa gre zgoraj navedena rekurzna odločba meneč, da stranka ne sme trditi določne mejne črte, niti sodnik sme dognati gotovo obmejene sporne ploskve, češ da v takem slučaju spada stvar na pot pravde.

Slučaji, da bi oba mejaša soglasno dejala, da ne vesta za mejo, so jako redki. Vobče bo predlagatelj povedal, da ve točno za mejo in jo bo izkazal, ali pa da ve vsaj, doklej je nemoteno posedoval in bo, ogorčen nad mejaševim posegom preko te črte, predlagal, da ga sodnik zavrne.

Pa vzemimo izjemni slučaj, da bi predlagatelj dejal v predlogu, da ne ve niti za mejo niti doklej je izključno sam posedoval zadevno zemljo in da se tudi nasprotnik enako tako izjavlja. To je pač samo teoretični šolski slučaj; ravno ž njim moramo preizkusiti uporabljivost načela. Prvo sodnikovo delo bo vendar, da bo na mestu samem ugotovil predmet spora, ker je to predmet njegovega poslovanja. Sodnik se ne sme in ne more loviti v negotovem prostoru na širni poljani, ampak mora predvsem vedeti, na kateri točno ograničeni ploskvi se giblje njegovo delo. Zato je pač prvo, da ugotovi, onkraj katerih črt ni nobenega spora ne glede na lastnino in ne glede na posedovanje. Ako bi se, da vzamemo zopet šolski primer, po izkazu teh črt interesi strank sploh ne križali, tedaj bi nastal med obema črtama takorekoč prazen, vsakega gospodarstva prost prostor, na katerem ne bi trdil nobeden ne lastnine, ne posedovanja. Ako bi poleg tega prav nihče ne prijavil oziroma izkazal pravice do tega prostora ter bi se moralo po vsem reči, da pripada ta prostor v last enemu ali drugemu ali pa obema in oba zahtevata, da ustvari tukaj sodnik mejo. Tedaj bo pač ta — odklanjam vsak sporazum, ampak zahtevam sodnikov izrek —, ker je postopek oficijozen, izvedel vse mogoče poizvedbe in na njih podlagi razdelil zemljo. Brez dvoma pa je, da mora površina, katero deli, torej predmet njegove delitve, biti točno obmejena.

Če je že pri takem idealnem slučaju, kjer pravzaprav pozitivnega spora ni, treba točnih strankinih izjav, koliko bolj pri rednih spornih slučajih, kjer segajo interesi strank, njih za-

trjevane lastninske pravice ali zatrjevano posestno stanje drug preko drugega. Da vem, zakaj se mejaša prepirata, morata vendar označiti, kaj vsak zahteva, kod zahteva, da naj bo bodoča meja, bodisi že stara obnovljena ali nova ustvarjena. Ako bi — da se zopet poslužimo šolskega primera v skrajnosti — stranki predlagali ureditev meje med njunima n. pr. vzporedno ležečima parcelama in ne mogli ali ne hoteli pokazati drug drugemu priznano lastnino ali priznano mirno posedovanje, niti se hotele izjaviti o tem, tedaj je pač vsa površina obeh parcel predmet sodnikovega dela. Ta ploskev ima svoje določne meje napram tretjim mejašem, vsaj imeti jo mora, kajti če bi tirali negotovost do skrajnosti in bi sodniku v naravi tudi teh končnih črt ne pokazali in sploh nobenih končnih črt, da bi nanje oprl meje svojega dela, tedaj bi pač moral z Arhimedom vzklikniti: »Dajte mi točko, kjer bom stal . . .« sicer pa delo pustiti. Zakon tudi zahteva, da ima sodnik oceniti sporni prostor; kako bi to storil tudi le približno, ako ne ve, kolik prostor je sporen.

Iz obrazloženega tolmačenja zakona prihajam do zaključka, da ustreza besedilu, smislu in namenu zakona, ako nesporni sodnik z vsemi sredstvi išče najprej najboljše, to je staro mejo. Če je ne more najti, se zadovolji s tem, da napravi novo, po dognanem zadnjem mirnem posestnem stanju in četudi tega ni moči dognati, seže naj po zadnjem izhodu iz zagate, da napravi mejo po svojem preudarku.

Kolizija med predpisi o službenih pogodbah med gospodarji in posli.

Deželnosodni svetnik Josip Zdolšek na Vranskem.

Teoretično raziskovanje o mejah stvarnih področij z ozirom na zakone s predpisi o zgoraj označenih pogodbah je postalo potrebno, odkar so se pojavila o tem vprašanju, ki skoro dnevno zaposluje naša okrajna sodišča, v pravosodstvu različna mnenja.